Vastalause – LaV – HE 246/2020 vp

Perustelut

Hallituksen esityksessä ehdotetaan Rikosseuraamuslaitoksen rekistereissä olevien tietojen säilytysaikojen lyhentämistä. Esityksen yhtenä keskeisimpänä tavoitteena on ottaa aiempaa yksityiskohtaisemmin huomioon EU:n tietosuojalainsäädännön vaatimukset.

Turvallisuustietorekisteri sisältää vankeusrangaistuksen aikaisten rikosten estämiseen tai laitosturvallisuuden ylläpitämiseen liittyviä tietoja vangeista ja tutkintavangeista, joiden voidaan perustellusti epäillä syyllistyvän rikokseen, josta saattaa seurata vankeutta. Rikosseuraamuslaitos saa lisäksi käsitellä vankeja ja tutkintavankeja tapaavia sekä heihin muutoin yhteyttä pitäviä henkilöitä koskevia tietoja laitosjärjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että tapaajia ja muita vankiin tai tutkintavankiin yhteyttä pitäviä henkilöitä koskevat rikosseuraamusrekisterissä olevat tiedot poistettaisiin viimeistään kahden vuoden kuluttua tapaamisajankohdasta tai muusta yhteydenpidosta ja tapaamiskieltoa koskeva tieto viimeistään kahden vuoden kuluttua kiellon päättymisestä. Voimassa olevan lain mukaan vastaava poistoaika on viisi vuotta. Muutosta perustellaan sillä, että kahta vuotta vanhempia tietoja ei voitane pitää tietojen käyttötarkoituksen kannalta tarpeellisina.

Turvallisuustietorekisterin tietojen enimmäissäilytysajaksi ehdotetaan viisi vuotta viimeisestä merkinnästä. Voimassa olevan lain mukaan tämä aika on kymmenen vuotta. Myös tässä tietojen säilytysajan lyhentämisessä perusteluna on tietojen tarpeellisuusvaatimus. Jos henkilöstä ei ole viiteen vuoteen tehty merkintöjä turvallisuustietorekisteriin, eivät rekisterissä olevat tiedot voi hallituksen esityksen perustelujen mukaan enää olla tarpeellisia.

Tapaajia ja muita vankiin yhteyttä pitäviä henkilöitä koskevien tietojen poistaminen rekisteristä kahden vuoden kuluttua tapaamisajankohdasta tai muusta yhteydenpidosta tarkoittaisi käytännössä sitä, että pitkäaikaisvankien tapaajatiedot poistuvat jo kesken rangaistuskauden. Tätä on pidettävä ongelmallisena laitosturvallisuuden ylläpitämisen näkökulmasta. Sama koskee turvallisuustietorekisterissä olevia tietoja, joihin voi sisältyä muun muassa vangin kirjeenvaihtoon ja puheluihin liittyviä tietoja, vangin turvatarkastukseen liittyviä tietoja, Rikosseuraamuslaitoksen saamia vihjetietoja sekä tietoja poikkeuksellisista turvallisuutta vaarantavista tapahtumista vankilassa.

Ottaen huomioon tapaajia ja muita vankiin yhteyttä pitäviä henkilöitä koskevien tietojen käyttötarkoitus (laitosjärjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen) sekä turvallisuustietorekisterin sisältämien tietojen käyttötarkoitus (vankeusrangaistuksen aikaisten rikosten estäminen ja laitosturvallisuuden ylläpitäminen) voidaan tällaisia tietoja pitää tarpeellisina vielä pitkään niiden rekisteröimisen jälkeen. Lakivaliokunnan aikaisemmissa asiantuntijakuulemisissa ilmi käynyt viime vuosina vankiloissa tapahtunut järjestäytyneen rikollisuuden aseman merkittävä vahvistuminen alleviivaa myös riittävän pitkien enimmäissäilytysaikojen tarpeellisuutta. Siksi katsomme, ettei mainittujen tietojen enimmäissäilytysaikoja tule lyhentää.

Selvyyden vuoksi toteamme, ettei hallituksen esityksessä ehdotettua pidemmille säilytysaikojen enimmäisajoille ole valiokunnan saaman selvityksen mukaan unionin oikeudesta johtuvia esteitä, kun

säilytyksen enimmäisajalle on relevantit perusteet tarpeellisuusvaatimukseen nähden. Voimassa olevan lain mukaiset tietojen poistamisajat on lisäksi alun perin säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella, ja perustuslakivaliokunta on lakivaliokunnalle antamassaan lausunnossa PeVL 27/2021 vp edelleen painottanut, että mitä pidemmäksi tietojen säilytysaika muodostuu, sitä olennaisempaa on huolehtia tietoturvasta, tietojen käytön valvonnasta ja rekisteröidyn oikeusturvasta.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> *että lakiehdotukset hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena paitsi 1. lakiehdotuksen 31 § muutettuna* ***(Vastalauseen muutosehdotus)****.*

Vastalauseen muutosehdotus

31 §

Tietojen tarkistaminen ja poistaminen rekistereistä

Henkilöä koskeva tieto poistetaan Rikosseuraamuslaitoksen rekisteristä, kun se ei ole enää tarpeellinen rekisterin käyttötarkoituksen kannalta. Tiedot poistetaan kuitenkin viimeistään seuraavasti:

1) 6 §:ssä tarkoitetut rikosseuraamusrekisterissä olevat tiedot 10 vuoden kuluttua henkilön viimeisestä rikosseuraamusrekisteriin merkitystä vireillä olleesta täytäntöönpanoasiasta;

2) 7 §:ssä ja 8 §:n 1–3 momentissa tarkoitetut rikosseuraamusrekisterissä olevat tiedot 5 vuoden kuluttua siitä, kun henkilö on viimeksi vapautunut Rikosseuraamuslaitoksen yksiköstä tai lopettanut yhdyskuntaseuraamuksen suorittamisen;

3) 8 §:n 4 momentissa tarkoitetut rikosseuraamusrekisterissä olevat tiedot 2 kuukauden kuluttua tiedon merkitsemisestä rekisteriin;

4) 10 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetut rikosseuraamusrekisterissä olevat tiedot 5 vuoden kuluttua tapaamisajankohdasta tai muun yhteydenpidon ajankohdasta ja tapaamiskieltoa koskeva tieto 5 vuoden kuluttua kiellon päättymisestä;

5) 10 §:n 3 momentissa tarkoitetut rikosseuraamusrekisterissä olevat tiedot 1 vuoden kuluttua asiointiajankohdasta;

6) 11 §:ssä tarkoitetun turvallisuustietorekisterin tiedot 10 vuoden kuluttua viimeisestä merkinnästä;

7) 12 §:ssä tarkoitetun asianomistajarekisterin tiedot puolen vuoden kuluttua siitä, kun kyseinen vanki on vapautunut vankeudesta, johon liittyi kyseinen ilmoittamisvelvollisuus.

Tietoihin 5 §:n 2 momentin nojalla kuuluva biometrinen kasvokuva ja sormenjälkitieto on poistettava rekisteristä kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun rangaistus on suoritettu tai tutkintavankeus taikka muu Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön ottamisen peruste on päättynyt.

Teknisen valvonnan tallenteet on hävitettävä viimeistään kuukauden kuluttua tallentamisen päättymisestä, jollei niiden säilyttäminen ole välttämätöntä 8 tai 11 §:ssä säädettyyn tarkoitukseen.

Rekisterinpitäjän tai sen määräämän Rikosseuraamuslaitoksen yksikön on tarkistettava rekisterin sisältämien tietojen tarpeellisuus seuraavasti:

1) 10 §:ssä tarkoitetut rikosseuraamusrekisterin tapaajia ja muita vankiin tai tutkintavankiin yhteyttä pitäviä henkilöitä koskevat tiedot joka toinen vuosi ja asioijia koskevat tiedot kerran vuodessa;

2) muut kuin 1 kohdassa tarkoitetut rikosseuraamusrekisterin tiedot vähintään joka kolmas vuosi;

3) turvallisuustietorekisterin sisältämät tiedot vähintään kerran vuodessa.

Edellä 9 §:ssä tarkoitettujen sosiaalihuollon tietojen tarkistamiseen ja poistamiseen rekisteristä sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annettua lakia sekä sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista annettua lakia.

Kaikki henkilöä koskevat tiedot poistetaan tietojärjestelmästä viimeistään vuoden kuluttua rekisteröidyn kuolemasta.

Helsingissä 21.10.2021

Mari Rantanen ps

Sebastian Tynkkynen ps

Leena Meri ps

Pihla Keto-Huovinen kok

Marko Kilpi kok

Ruut Sjöblom kok